

Tomelilla kommun
Samhällsbyggnadsverksamheten

VA-Utbyggnadsplan

samt plan för enskilda avlopp

Planering av vatten- och avloppsförsörjningen utanför nuvarande verksamhetsområde i Tomelilla kommun

DEL 3 (av 4) i kommunens VA-plan

Daterad 2019-09-04, rev 2019-09-20

Antagen av Samhällsbyggnadsnämnden Tomelilla kommun 2019-09-20

Sammanfattning

En VA-plan har tagits fram för Tomelilla kommun som omfattas av fyra delar enligt följande:

DEL 1	VA-Översikt	Nulägesbeskrivning av VA-försörjningen och dess förutsättningar
DEL 2	VA-Policy	Övergripande strategiska ställningstaganden
DEL 3	Utbyggnadsplan	Plan för utbyggnad av VA-nätet och hantering av enskilda avlopp
DEL 4	Åtgärdsplan	Plan för åtgärder i befintliga allmänna VA-anläggningar

VA-planen ska vara ett kommunövergripande planeringsverktyg och har som mål att skapa en långsiktigt hållbar vatten- och avloppsförsörjning i kommunen.

Denna VA-utbyggnadsplan syftar till att redovisa hur utökning av verksamhetsområde för kommunalt vatten och avlopp sker i kommunen samt hur analys och prioritering av potentiella utbyggnadsområden görs. Utbyggnadsplanen beskriver också hur den enskilda VA-försörjningen ordnas utanför de kommunala verksamhetsområdena.

I vattentjänstlagens 6 § framgår att kommunen ska inrätta verksamhetsområde om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller för miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopps-hantering i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse. För urval och prioritering av olika utbyggnadsområden i kommunen har en omfattande behovs- och möjlighets-analys genomförts. Analysen är utförd av kommunens VA-enhet under 2016 tillsammans med konsult, kommunekolog, planenhet och Ystad-Österlenregionens miljöförbund.

Totalt analyserades 21 områden som tänkbara utbyggnadsområden och för dessa gjordes en analys av behovet, till skydd av miljön eller människors hälsa, samt av möjligheterna att tillgodose behovet genom anslutning till den allmänna VA-anläggningen. Det samlade resultatet av behovsanalysen är att det i nuläget inte finns något område där allmän VA-anläggning *måste* ordnas till skyddet för människors hälsa eller för miljön. Begränsande för möjligheterna att ansluta fler är generellt att tillräcklig kapacitet i vattenverk och avloppsreningsverk inte finns för ytterligare anslutning. Dessutom är flera ledningsnät belastade med en stor mängd tillskottsvatten, vilket begränsar kapaciteten.

Varje år ansluts ett tiotal fastigheter utanför verksamhetsområdet till den allmänna VA-anläggningen genom VA-avtal. Oftast rör det sig om fastigheter relativt nära befintligt VA-nät och anslutningen förutsätter att utrymme och kapacitet finns i befintlig mottagande anläggning.

Miljöförbundet arbetar enligt en upprättad arbetsstruktur för att nå målet att senast år 2022 ha ställt kvar på åtgärder för alla de fastigheter vars enskilda avlopp bedömts som röda (saknar tillstånd, det finns ingen eller ej tillräcklig slamavskiljning och det saknas en efterföljande adekvat rening).

Inom områden som kommer att få allmän VA-försörjning gäller vissa övergångsprinciper, som fastställs av miljöförbundet. Kraven på åtgärder är beroende av hur påverkan på miljön från utsläppet av avloppsvatten bedöms.

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	4
1.1	Syfte	5
1.2	Arbetsgrupp.....	5
1.3	Avgränsningar	5
2	Översiktsplan och VA-utbyggnad	6
3	Utbyggnad av verksamhetsområde för VA	6
3.1	Behovs- och möjlighetsanalys av potentiella utbyggnadsområden.....	6
3.2	Kommunens skyldighet att ordna allmänna vattentjänster	6
3.3	Prioriteringsgrunder och kriterier för analysen	7
3.3.1	Potentiella utbyggnadsområden	7
3.3.2	Bedömning av behovet.....	9
3.3.3	Bedömning av möjligheter	9
3.4	Resultat av behovs- och möjlighetsanalysen.....	10
3.5	Slutsats av behovs- och möjlighetsanalysen.....	13
3.6	Utredning av förutsättningar för enskilt vatten.....	13
3.7	Utbyggnadsplan för den allmänna VA-anläggningen.....	14
3.8	Finansiering av VA-utbyggnad	16
3.9	Beslut om utökning av befintliga verksamhetsområden.....	17
3.10	Kommunikation med fastighetsägare	17
4	Anslutning till kommunalt VA genom VA-avtal.....	18
5	Utanför verksamhetsområde	18
5.1	Riktlinjer för bebyggelse utanför verksamhetsområde.....	18
5.2	Krav på enskilda avloppsanläggningar.....	19
5.3	I väntan på kommunalt VA.....	20
5.4	Samordning mellan miljöförbund och VA-enhet	20
5.5	Principer för inlösen av enskilda avloppsanläggningar	21
6	Uppföljning och revidering	21

1 Inledning

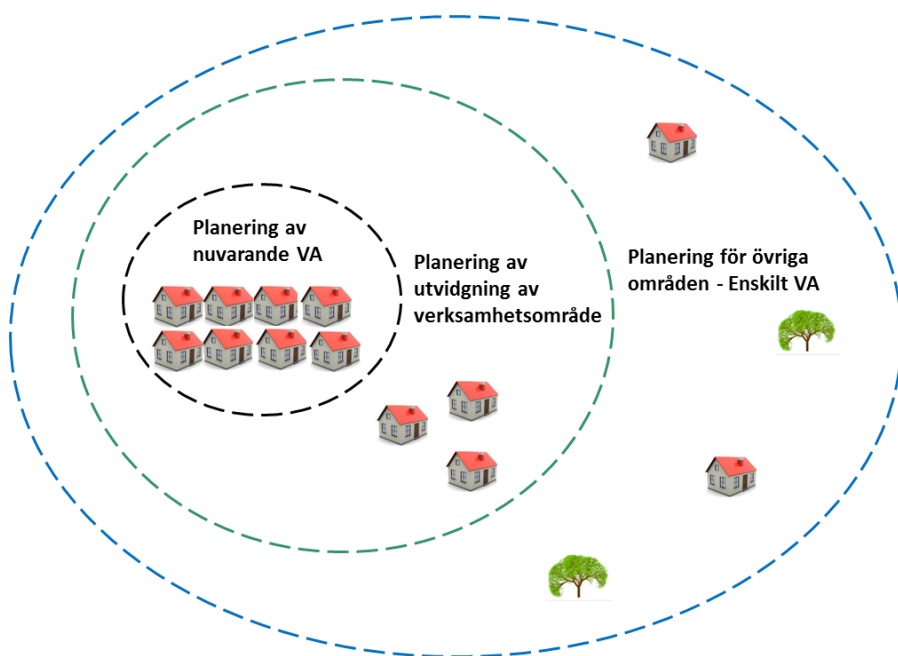
Föreliggande utbyggnadsplan är den tredje av fyra delar av Tomelilla kommuns VA-plan. Utbyggnadsplanen beskriver hur kommunen planerar för utbyggnad av den allmänna VA-anläggningen, dvs. för utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp. Planen innehåller prioriteringsgrunder för utbyggnad av verksamhetsområden, hur fastigheter kan anslutas genom VA-avtal samt hur kommunen arbetar med enskilda avlopp utanför kommunens verksamhetsområde för avlopp (spillvatten).

VA-planen ska vara ett kommunövergripande planeringsverktyg och har som mål att skapa en långsiktigt hållbar vatten- och avloppsförsörjning i kommunen. Med planen som grund ska kommunen kunna ge svar på hur den framtida VA-försörjningen kommer att lösas i olika delar av kommunen.

VA-planen är delvis finansierad av LOVA-bidrag och länsstyrelserna har därmed rätt att sprida och använda informationen.

Tomelilla kommuns VA-plan arbetas fram med utgångspunkt i Havs- och Vattenmyndighetens nationella ”Vägledning för kommunal VA-planering” (Havs- och vattenmyndigheten, 2014).

En VA-plan bör enligt vägledningen innehålla en planering för det nuvarande verksamhetsområdet med kommunens befintliga VA-anläggningar, en planering för en utvidgning av verksamhetsområdet samt en planering för övriga områden i kommunen, se figur nedan.

Figur 1-1 VA-planering inom och utanför befintligt verksamhetsområde.

Denna utbyggnadsplan omfattar både en planering för utvidgning av verksamhetsområdet samt planering för enskilda VA-anläggningar (dvs. de båda yttre cirklarna).

Tomelilla kommuns VA-plan består av följande fyra fristående delar: VA-översikt, VA-policy, Utbyggnadsplan och Åtgärdsplan. Utbyggnadsplanen utgör det tredje steget i VA-planens arbetsgång, se Figur 1-2.

Figur 1-2 VA-planens fyra delar och dess arbetsgång

De tre andra dokumenten i VA-planen – det vill säga VA-översikten, VA-policyn och åtgärdsplanen – består av en nulägesbeskrivning av VA-försörjningen, övergripande strategiska ställningstaganden, respektive en flerårsplanering för åtgärder i de kommunala anläggningarna (dvs. planering av nuvarande VA-anläggning).

Det mesta av arbetet med VA-planen är genomfört under 2015 och 2016, bland annat den i detta dokument redovisade behovs- och möjlighetsanalysen. Förutsättningarna är dock de samma och en översyn är gjord 2019. Aktuella uppgifter från Ystad-Österlenregionens miljöförbund är inhämtade i juni 2019.

1.1 Syfte

Syftet med denna utbyggnadsplan är att redovisa hur utökning av verksamhetsområde för kommunalt VA sker i kommunen, hur prioritering av olika potentiella utbyggnadsområden görs samt hur den enskilda VA-försörjningen ordnas utanför verksamhetsområde.

1.2 Arbetsgrupp

VA-planen är initierad och framtagen av VA-enheten med stöd av konsult från Sweco. I arbetet med behovs- och möjlighetsanalysen har även representanter från Ystad-Österlenregionens miljöförbund deltagit, samt andra tjänstemän på Samhällsbyggnad, såsom kommunekolog och representant från plan-enheten. Ystad-Österlenregionens miljöförbund har också bidragit med information om hur deras hantering av och plan för enskilda avlopp fungerar (juni 2019).

1.3 Avgränsningar

Denna utbyggnadsplan fokuserar på utbyggnad av vatten och avlopp (spillvatten) samt hur enskilda avloppsanläggningar hanteras av miljöförbundet. Kommunens planering för hantering av dagvatten föreslås sammanställas i en särskild dagvattenplan.

Vad som gäller angående VA-lösningar utanför kommunens verksamhetsområden redovisas kortfattat, men för ytterligare information om planering av arbetet med dessa VA-anläggningar hänvisas till Ystad-Österlenregionens miljöförbund, som bedriver tillsynen av de enskilda avloppsanläggningarna.

2 Översiktsplan och VA-utbyggnad

I kommunens Översiktsplan 2025, med utblick mot 2040, redovisas planerade utbyggnadsområden för samtliga tätorter. Detta är områden för nybyggnation i eller i direkt anslutning till tätorterna. Kommunen förespråkar i översiktsplanen att nybyggnation sker genom förtätning och att ny bebyggelse lokaliseras till befintliga byar.

I avsnitten för respektive ort i översiktsplanen kommenteras kapaciteten vid de allmänna vattenverken och avloppsreningsverken, samt anges översiktligt status för ledningsnät för respektive område.

I VA-översiktens avsnitt 5 och 6, som behandlar nuvarande dricksvatten- och avloppsförsörjning, redovisas vad översiktsplanens planeringsmål och prognos för befolkningsutveckling får för inverkan på de kommunala vatten- och avloppsreningsverken.

3 Utbyggnad av verksamhetsområde för VA

3.1 Behovs- och möjlighetsanalys av potentiella utbyggnadsområden

För urval och prioritering av olika utbyggnadsområden i kommunen har en behovs- och möjlighetsanalys genomförts. Analysens syfte är att bedöma vilka områden som kan ha ett behov av anslutning till allmän vatten- och avloppsanläggning samt hur möjligheterna för anslutning av områdena till befintlig VA-anläggning ser ut.

Behovs- och möjlighetsanalysen är en del av kommunens arbete med VA-planen och är utförd av VA-enheten tillsammans med konsult, kommunens ekolog, planenhet samt miljöförvaltning (Ystad-Österlenregionens miljöförbund).

3.2 Kommunens skyldighet att ordna allmänna vattentjänster

Analysen är utförd med utgångspunkt i Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster och § 6 som innebär att kommunen har skyldighet att ordna vatten- eller avloppsförsörjning om det i ett större sammanhang föreligger behov av skydd för människors hälsa eller miljö, se vidare i VA-översiktens avsnitt 3.3.1.

Ett större sammanhang innebär enligt praxis och enligt Regeringens proposition (2005/06:78) som utgör förarbete till vattentjänstlagen:

- Vid mer än 20–30 samlade fastigheter löses VA-frågor lämpligen med verksamhetsområde eller samfällighet.
- Om fastigheter ligger nära befintligt verksamhetsområde, kan det röra sig om färre fastigheter.
- Bostadshusen behöver ligga bredvid varandra för att räknas som en samlad bebyggelse.

Länsstyrelsen utövar tillsynen över att kommunen fullgör skyldigheten att tillgodose behovet av vattentjänster enligt 6 §. I en skrivelse 2015 begärde Länsstyrelsen att kommunen skulle inkomma med en tids- och handlingsplan för utökad verksamhetsområde för kommunalt vatten och avlopp

i ett antal områden. Kommunen lämnade 2016 in den efterfrågade planen, som också godkändes av Länsstyrelsen, med förbehållet att den slutgiltiga planen skulle godkännas av kommunfullmäktige. Den inlämnade planen utgjordes bland annat av behovs- och möjlighetsanalysen som redovisas nedan. En statusrapport av tids- och handlingsplanen gällande VA-utbyggnaden i kommunen lämnas två gånger per år in till Länsstyrelsen. Ystad-Österlenregionens miljöförbund får då samma statusrapport för kännedom.

3.3 Prioriteringsgrunder och kriterier för analysen

3.3.1 Potentiella utbyggnadsområden

Innan behovs- och möjlighetsanalysen genomfördes togs potentiella utbyggnadsområden i kommunen fram.

En typ av områden som har undersökts är så kallade områden med sammanhållen bebyggelse som identifierats i arbetet med ÖP 2025 enligt plan- och bygglagen. Den sammanhållna bebyggelsen har tagits fram av kommunens planenhet via en GIS-analys som innebär att de fastigheter som ligger samlade och har maximalt 100 m mellan sig har bildat ett område.

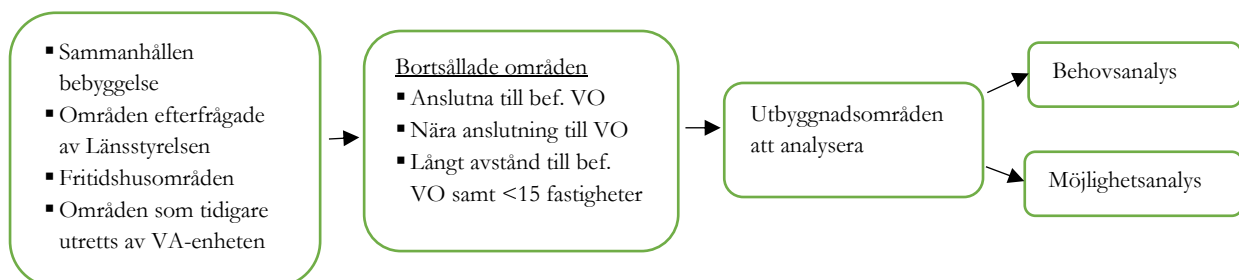
Underlaget till potentiella utbyggnadsområden omfattade samtliga områden i kommunen som utgörs av:

1. sammanhållen bebyggelse enligt plan- och bygglagen (utfört av kommunens planenhet),
2. områden som sedan tidigare utretts av kommunens VA-enhet,
3. fritidshusområden, eller
4. av Länsstyrelsen efterfrågade områden.

I en första sällning av de potentiella utbyggnadsområdena exkluderades områden där alla, eller nästintill alla, fastigheter redan är anslutna till både kommunalt vatten och avlopp. De områden som består av få fastigheter i direkt anslutning till befintligt verksamhetsområde exkluderades också från behovs- och möjlighetsanalysen, då de istället för utbyggnadsområden behandlas som områden för potentiell utökning av befintligt verksamhetsområde.

Ett tredje kriterium i sällningen var antalet fastigheter i kombination med avståndet till befintlig VA-anläggning. De områden som består av färre än ca 10-15 fastigheter och som dessutom ligger på långt avstånd ifrån befintlig VA-anläggning exkluderades från analysen.

I Figur 3-1 visualiseras arbetsgången för urvalet av potentiella utbyggnadsområden.

Figur 3-1 Urval av utbyggnadsområden att analysera. VO=Verksamhetsområde

I Figur 3-2 redovisas de 21 områden som har bedömts i behovs- och möjlighetsanalysen.

Figur 3-2 Karta över analyserade områden i behovs- och möjlighetsanalysen.

3.3.2 Bedömning av behovet

I den genomförda behovs- och möjlighetsanalysen utgår bedömningen av behovet av allmänt VA från de tre kriterierna *större sammanhang*, *hälsa* och *miljö*.

För varje kriterium i behovsanalysen har de utvalda områdena poängsatts mellan 1 och 4, där högre poäng innebär ett större behov av allmän VA-försörjning. Poängsättningen är relativ och en bedömning av inbördes rangordning. En 4:a betyder att området, jämfört med övriga, har ett större behov.

- 1= Inget behov
- 2= Litet behov
- 3= Måttligt behov
- 4= Stort behov

I Tabell 3-1 nedan redovisas vad de tre kriterierna innefattar som använts för att bedöma behovet av anslutning till befintlig allmän VA-anläggning. De tre kriterierna har viktats lika stora i den sammanlagda bedömningen.

Tabell 3-1 Kriterier vid behovs- och möjlighetsbedömning av potentiella utbyggnadsområden

Större sammanhang	Hälsa	Miljö
Antal fastigheter	Kommunalt eller enskilt dricksvatten. GA vatten får genomgående 2 p, kommunalt får genomgående 1 p.	Ytvatten; känslighet och avstånd Ytvattenförekomster och statusklassning enligt VISS
Bebyggelseutveckling, omvandling	Risk för påverkan på VSO eller grannens dricksvattenbrunn	Grundvatten; känslighet Grundvattenförekomster och statusklassning enligt VISS
Samlad bebyggelse, avstånd mellan fastigheterna	Förutsättningar för enskilt vatten, kvalitet & kvantitet: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Jordbruksmark/markanvändning, kväve-belastning enligt LST skikt ▪ SGU brunnsarkiv, Jordartskarta ▪ Grundvattenkartan, uttagsmöjligheter i jord och berg 	Förutsättningar för enskilt avlopp samt status nuvarande lösning (finns fungerande lösning).
Avstånd till befintligt verksamhetsområde, bör det tillhöra ett befintligt VO		Skyddsvärd natur (som påverkas negativt av avloppsvatten)

VO = Verksamhetsområde för vatten och/eller avlopp

GA = Gemensamhetsanläggning för vatten och/eller avlopp

VSO = Vattenskyddsområde

VISS = Vatteninformationssystem, Vattenmyndigheternas webbplats (se vidare VA-översikten)

3.3.3 Bedömning av möjligheter

Bedömningen av möjligheterna i analysen utgår ifrån de fyra kriterierna *avstånd till befintlig VA-anläggning*, *anläggningstekniska förutsättningar*, *utrymme i befintlig anläggning* samt *samordningsvinster*.

I analyserna har hänsyn tagits till om det finns närliggande bebyggelse i grannkommuner samt om det finns möjligheter att överföra vatten eller avlopp till/från grannkommuner.

Viktningen av dessa fyra kriterier har baserats på en grov uppskattning av kriteriernas möjliga påverkan på anläggningskostnaden samt en uppskattning av hur stor påverkan kriterierna kommer att ha på avgörandet av den framtida utbyggnaden. Ju högre kostnad eller ju större påverkan, desto större vikt. I Tabell 3-2 nedan redovisas kriterierna som använts för att bedöma möjligheten av anslutning till befintlig allmän VA-anläggning samt viktningarna för de olika kriterierna.

För varje kriterium i möjlighetsanalysen har de potentiella utbyggnadsområdena poängsatts mellan 1-3, där högre poäng innebär bättre möjligheter för anslutning till befintlig allmän VA-försörjning. Nedan ges en översiktlig redovisning av bedömningsgrunderna för de olika poängen.

Tabell 3-2 Kriterierna som använts i bedömningen av möjligheten att ansluta områdena till befintlig allmän VA-anläggning, samt viktningen av de olika kriterierna.

Avstånd till befintlig VA-anläggning (25%)	Anläggningstekniska förutsättningar (25%)	Utrymme i befintlig anläggning (40%)	Samordningsvinster (10%)
1. >2 km 2. 0.2 - 2 km 3. 0 - 0.2 km	1. Svåra förutsättningar för nyanläggning 2. Delvis goda förutsättningar för nyanläggning 3. Goda förutsättningar för nyanläggning	1. Inget utrymme och stora förändringar på befintlig VA-anläggning krävs 2. Utrymme finns men mindre förändringar på befintlig VA-anläggning krävs 3. Utrymme finns och inga förändringar på befintlig VA-anläggning krävs	1. Det finns små eller inga förutsättningar för samordningsvinster 2. Det finns vissa förutsättningar för samordningsvinster 3. Det finns goda förutsättningar för samordningsvinster

3.4 Resultat av behovs- och möjlighetsanalysen

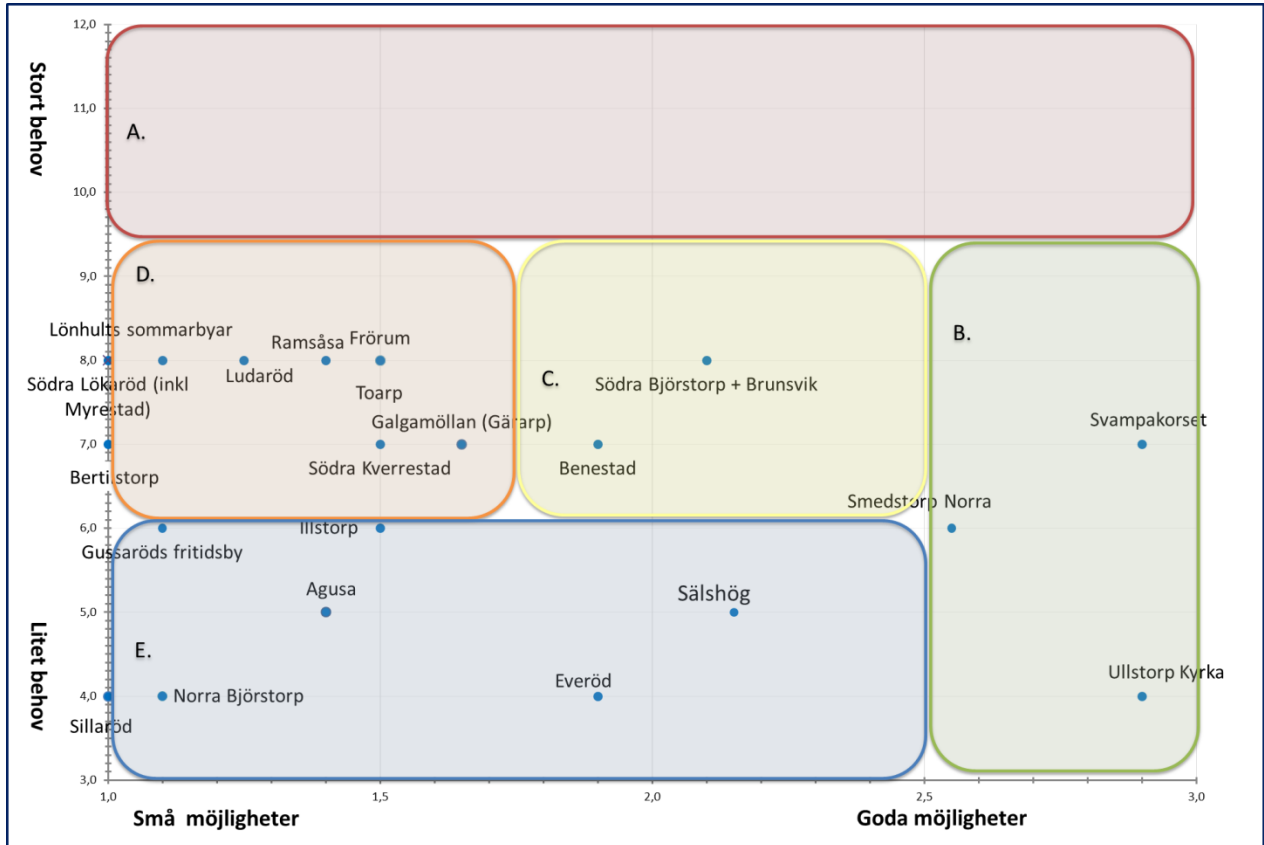
Behovs- och möjlighetsanalysen bedömer behovet av anslutning till allmän VA-försörjning och hur stor möjligheten är att detta kan genomföras. I tabellen nedan redovisas en sammanställning av de poäng som har delats ut i de olika kategorierna.

Tabell 3-3 Poäng från behovs- och möjlighetsanalysen. Färgerna relaterar till Havs- och Vattenmyndigheternas modell för bedömning.

OMRÅDE		BEHOVSANALYS				MÖJLIGHETSANALYS				
Område	Antal fastigheter	Större sammanhang	Hälsa	Miljö	SUMMA BEHOV	Avstånd befintlig VA-anläggning	Anläggnings-tekniska förutsättningar	Utrymme i befintlig anläggning	Samordningsvinster	VIKTAD SUMMA MÖJLIGHET
Agusa	16	1	2	2	5	1	1	2	1	1,4
Benestad	23	3	1	3	7	1	3	2	1	1,9
Bertilstorp	27	2	2	3	7	1	1	1	1	1,0
Everöd	21	2	1	1	4	2	2	2	1	1,9
Frörum	21	3	3	2	8	2	2	1	1	1,5
Gussaröds fritidsby	25	2	2	2	6	1	1	1	2	1,1
Galgamöllan (Gärrarp)	17	1	4	2	7	1	2	2	1	1,7
Illstorp	13	1	2	3	6	2	2	1	1	1,5
Ludaröd	15	2	3	3	8	2	1	1	1	1,3
Lönhults sommarby	98	4	1	3	8	1	1	1	2	1,1
Norra Björstorp	17	1	2	1	4	1	1	1	2	1,1
Ramsåsa	33	4	1	3	8	1	1	2	1	1,4
Sillaröd	14	1	2	1	4	1	1	1	1	1,0
Smedstorp Norra	13	2	2	2	6	3	2	3	1	2,6
Svampakorset	26	3	1	3	7	3	3	3	2	2,9
Sälshög	30	3	1	1	5	1	2	3	2	2,2
Södra Björstorp + Brunsvik	ca 95	4	2	2	8	3	3	1	2	2,1
Södra Kverrestad	26	2	4	1	7	2	2	1	1	1,5
Södra Lökaröd (inkl Myrestad)	170	4	2	2	8	1	1	1	1	1,0
Toarp	26	2	4	2	8	1	1	2	2	1,5
Ullstorp Kyrka	11	1	1	2	4	3	3	3	2	2,9

Redovisning av behovs- och möjlighetsanalysen görs med hjälp av Havs- och vattenmyndighetens modell från *Vägledning för kommunal VA-planering (2014)*. Resultatet av behovs- och möjlighetsanalysen visas i figuren nedan.

Figur 3-3 Resultat av behovs- och möjlighetsanalysen.

De fem kategorierna A-E definieras som följande:

A. Områden med stort behov

Områden som har bedömts ha ett stort behov av allmän VA-försörjning. Då bostadshusen är samlade så att det innebär ett större sammanhang bör allmän VA-försörjning ordnas.

B. Områden med stora möjligheter

I områden med stora möjligheter för anslutning till allmän VA-försörjning är bedömningen att det är förhållandevis enkelt att ansluta fastigheterna till den allmänna anläggningen. Dessa områden ligger förhållandevis nära befintliga verksamhetsområden och kapacitet finns i mottagande anläggningar.

C. Områden med måttligt behov och vissa möjligheter

Områden där det finns ett måttligt behov av åtgärder för en långsiktig hållbar VA-försörjning samt att det finns vissa möjligheter att ansluta fastigheterna till den befintliga VA-anläggningen. En anslutning till allmän VA-anläggning kan bli möjlig om stort intresse bland fastighetsägarna finns, samt när vissa åtgärder i befintlig VA-anläggning är utförda som möjliggör anslutning. Områdena räknas som bevakningsområden.

D. Områden med måttligt behov och små möjligheter

I områden med ett måttligt behov men små möjligheter för anslutning till den befintliga VA-anläggningen kan lokala allmänna eller gemensamma VA-lösningar vara aktuellt. Dessa områden behöver utredas vidare och räknas till bevakningsområdena.

E. Områden med litet behov

I dessa områden finns det ett litet behov av större åtgärder för VA-försörjningen och här behövs en fortsatt försörjning genom enskilda VA-anläggningar och en fungerande tillsyn.

3.5 Slutsats av behovs- och möjlighetsanalysen

Behovsanalysen visar att inget område har bedömts uppfylla kriterierna för utbyggnadsskyldighet enligt §6 vattentjänstlagen (2006:412). Den samlade bedömningen är att det inom kommunen inte finns något område där vatten- och avloppssituationen är sådan att allmän VA-anläggning måste ordnas till skyddet för människors hälsa eller för miljön.

Flera områden bör studeras närmre och kan likväl bli aktuella för anslutning. Detta är dock inget som kommunen bör tvinga fram utan bör baseras på frivillighet bland fastighetsägarna.

Begränsande för möjligheterna att ansluta fastigheter med enskilda avlopp är generellt att tillräcklig kapacitet i vattenverk och avloppsreningsverk inte finns för ytterligare anslutning. Dessutom är flera ledningsnät belastade med en stor mängd tillskottsvatten, vilket begränsar kapaciteten.

Flera anläggningar planeras att ses över på olika sätt och kommunens VA-enhet står inför flertalet stora investeringar de kommande åren. När dessa investeringar är genomförda kan potentiella utbyggnadsområden prioriteras om. Åtgärder och investeringar i de befintliga VA-anläggningarna behandlas och prioriteras i kommunens åtgärdsplan (del 4 i VA-planen).

3.6 Utredning av förutsättningar för enskilt vatten

Under arbetet med VA-planen kom det fram olika uppgifter om att det skulle finnas problem med dricksvattentillgång och -kvalitet i områdena Toarp, Galgamöllan (Gärrarp) och Södra Kverrestad. Konsultföretaget Sweco utförde därför 2016 en översiktlig bedömning över förutsättningarna för enskild dricksvattenförsörjning inom områdena. Bedömningarna utgår från information som sammanställts inom ramen för arbetet med VA-planen, befintligt kartmaterial och analysprotokoll från provtagningar i enskilda brunnar inhämtade från Ystad-Österlenregionens miljöförbund. Det fanns dock inte många analysprotokoll från enskilda brunnar att tillgå. Samtliga bedömningar är gjorda i samråd med SGU, Sveriges Geologiska Undersökning.

Slutsatsen gällande vattentillgången blev att uttagsmöjligheterna i jord och berg bedömdes inom samtliga områden vara tillräckliga för normal hushållsförbrukning. Dock antagligen ganska varierande tillgång i jordlagren med bäst uttagsmöjligheter i Toarp och sämre i Södra Kverrestad och Galgamöllan.

Slutsatsen gällande vattenkvaliteten blev att den i grävda brunnar sannolikt har brister, baserat på både SGU:s bedömning av de geologiska förutsättningarna och tillgängliga analysprotokoll. För borrade brunnar fanns utifrån det geologiska underlaget ingen anledning att misstänka dålig vattenkvalitet, men även här finns det vissa uppgifter på dålig kvalitet från boende i områdena.

Den samlade uppfattningen av vattensituationen i de tre områdena är att både vattentillgången och vattenkvaliteten är mycket varierande och kan skilja sig åt inom ett litet område. För en säkrare bedömning av vattenkvaliteten skulle dock fler plats specifika vattenprover behöva utvärderas.

3.7 Utbyggnadsplan för den allmänna VA-anläggningen

I det här kapitlet beskrivs den utbyggnadsplan som nu är aktuell för kommunen. Denna planering kan komma att revideras när förutsättningarna har förändrats inom den befintliga vatten- och avloppsförsörjningen genom att investeringar i anläggningarna genomförs. För vissa områden ska också omvandlingen av fritidsboende till permanentboende bevakas och kan på sikt bedömas högre med avseende på behovet.

Utöver de områden som behandlas i utbyggnadsplanen sker varje år anslutning av ett tiotal enskilda fastigheter som ligger så nära befintligt VA-nät att anslutning kan ske. Dessa ansluts genom VA-avtal som upprättas för varje fastighet, se vidare under avsnitt 4 nedan. Anslutning förutsätter givetvis att utrymme och kapacitet finns i befintligt mottagande ledningsnät, vattenverk och avloppsreningsverk.

Till den allmänna VA-anläggningen ansluts även de områden där kommunen exploaterar för nybebyggelse. Här handlar det dock inte om att VA-utbyggnaden innebär att enskilda avlopp försvinner.

För alla områden i tabellen nedan gäller som förutsättning att intresse för anslutning finns hos boende, eftersom det inte går att tvinga fram anslutning med hänvisning till skyddet av miljön eller hälsa (med utgångspunkt i genomförd behovsanalys).

I tabellen nedan ges en sammanställning av kommunens preliminära plan för de analyserade områdena. Uppdelningen av områdena följer vägledningen från Havs- och vattenmyndigheten och är samma som i tabell och figur ovan.

Ordningen av områdena kan ses som en sorts prioriterings-ordning, där områden med störst möjlighet presenteras först, följt av områden med störst behov och till sist områden som har bedömts få fortsätta med enskild VA-försörjning och en fungerande tillsyn.

Tabell 3-4 Sammanfattande tabell över potentiella utbyggnadsområden, baserat på genomförd behovs- och möjlighetsanalys. Uppdelat i områden enligt vägledning från HaV.

Område	Områdestyp för planering	Kommentar behov och möjlighet	Utbyggnad förutsätter:	Tidsram
Svampakorset	B-område	Kommunalt vatten finns. Måttligt behov. Möjlighet relativt god.	Fördel om utbyggnad samordnas med anslutning av Tosselilla	Kan bli möjlig senast 2025
Smedstorp Norra	B-område	Litet behov. Relativt goda möjligheter. Utspritt område.	Tillräckligt tryck i vattenledningsnät.	Succesiv frivillig anslutning
Ullstorp Kyrka	B-område	Litet behov. Relativt goda möjligheter. Få fastigheter.	Begränsad kapacitet i Tomelilla VV	Kan bli möjlig senast 2025
Södra Björstorp + Brunsvik	C-område	GA finns för både vatten och avlopp, fungerande lösning f.n. Stort antal hushåll, utvecklingen av permanentboendet ska bevakas.	Utbyggnad av Brösarps ARV krävs. Samordning med överföringsledning vatten till Kivik	Kan bli möjlig på sikt (ledningsnät förbereds)
Benestad	C-område	Kommunalt vatten finns. Måttligt behov. Måttliga möjligheter.		Ingen VA-utbyggnad (avlopp) planerad
Frörum	D-område	Måttligt behov. Begränsad möjlighet.	Utbyggnad av Fågeltofta ARV krävs.	Kan bli möjlig senast 2025
Toarp	D-område	Måttligt behov, dock ev. brister i enskild vattenförsörjning. Begränsad möjlighet. Utspritt område.	Utbyggnad av försörjningskapacitet från Tomelilla VV krävs.	Ingen VA-utbyggnad är planerad
Ramsåsa	D-område	Kommunalt vatten finns. Måttligt behov att skydda miljön. Begränsad möjlighet.	Samordning med utbyggnad till Svampaområdet (först).	Ingen VA-utbyggnad (avlopp) planerad
Ludaröd	D-område	Måttligt behov. Få fastigheter. Liten möjlighet.	Utbyggnad av Eljaröd ARV skulle krävas.	Ingen VA-utbyggnad är planerad
Lönhults sommarbyar	D-område	Kommunalt vatten finns. Måttligt behov. Flera utspridda delområden. Utvecklingen av permanentboendet ska bevakas. Liten möjlighet.	Utbyggnad av Brösarps ARV krävs.	Ingen VA-utbyggnad (avlopp) planerad

Område	Områdestyp för planering	Kommentar behov och möjlighet	Utbyggnad förutsätter:	Tidsram
Södra Lökaröd (inkl Myrestad)	D-område	GA för vatten finns. Litet behov. Flera delområden, något utspritt. Få permanentboende. Mkt liten möjlighet.		Ingen VA-utbyggnad är planerad
Galgamöllan (Gärarp)	D-område	Måttligt behov, dock ev. brister i enskild vattenförsörjning. Begränsad möjlighet. Få fastigheter.	Utbyggnad av försörjningskapacitet från Tomelilla VV krävs.	Ingen VA-utbyggnad är planerad
Södra Kverrestad	D-område	Måttligt behov, dock ev. brister i enskild vattenförsörjning. Begränsad möjlighet. Utspritt område.	Utbyggnad av försörjningskapacitet från Tomelilla VV krävs.	Ingen VA-utbyggnad är planerad
Bertilstorp	D-område	Måttligt behov. Mkt liten möjlighet.		Ingen VA-utbyggnad är planerad
Agusa	E-område	Fortsatt enskild VA-försörjning		
Everöd	E-område	Kommunalt vatten finns. Fortsatt enskild avloppsförsörjning		
Gussaröds fritidsby	E-område	Fortsatt enskild VA-försörjning		
Illstorp	E-område	Fortsatt enskild VA-försörjning		
Norra Björstorp	E-område	Fortsatt enskild VA-försörjning		
Sillaröd	E-område	Fortsatt enskild VA-försörjning		
Sälshög	E-område	Kommunalt vatten finns. Fortsatt enskild avloppsförsörjning		

VV=Vattenverk

ARV=Avloppsreningsverk

GA=Gemensamhetsanläggning

3.8 Finansiering av VA-utbyggnad

VA-verksamheten finansieras uteslutande med VA-avgifter som anslutna abonnenter betalar enligt gällande VA-taxa (beslutad av Kommunfullmäktige). Avgifterna är uppdelade i anläggningsavgifter, som ska täcka kostnaden för VA-anslutningen, och brukningsavgifter, som ska täcka löpande driftkostnader för verksamheten, inklusive kapitaltjänstkostnader för genomförda investeringar.

Kostnaden för VA-anslutning regleras i Vattentjänstlagens §§ 24–38, som bland annat anger att en fastighetsägare skall betala avgift från det att kommunen ordnat förbindelsepunkt och informerat fastighetsägaren om denna. Inom verksamhetsområde för kommunalt VA (vatten, spillvatten och/eller dagvatten) är fastighetsägaren skyldig att betala avgifter för de vattentjänster som det enligt vattentjänstlagen finns ett behov för.

Om en VA-utbyggnad till ett område innebär en kostnadsökning som är beaktansvärd på grund av särskilda omständigheter skall, enligt vattentjänstlagen, avgifterna bestämmas med hänsyn till skillnaderna. Detta kallas särtaxa och ska tillämpas när förhållandena för området i betydande omfattning skiljer sig från andra delar av verksamhetsområdet.

Överföringsledningar för vatten och avlopp med tillhörande tekniska anläggningar är kostsamma investeringar som också kräver att personella resurser för projektledning finns tillgängliga hos kommunen. Kommunens kostnadstäckning vid VA-utbyggnaden är avgörande för såväl i vilken ordning som utbyggnadsområden kan anslutas samt i vilken takt VA-utbyggnaden kan ske. Övriga investeringar och projekt i de allmänna anläggningarna påverkar också utbyggnadstakten.

Av de områden som har analyserats och som redovisas i denna VA-utbyggnadsplan är det endast för Svampaområdet som en översiktlig kalkyl och kostnadsberäkning har gjorts. Det är detta område som har bedömts ligga närmast i tiden för utbyggnad och ingår i den femåriga investeringsplanen. Övriga områden kommer att kostnadsberäknas när förutsättningar och intresse för anslutning finns.

3.9 Beslut om utökning av befintliga verksamhetsområden

Verksamhetsområde är det geografiska område inom vilket en eller flera vattentjänster har ordnats eller ska ordnas genom en allmän VA-anläggning. Med andra ord så är det område där kommunen har skyldighet att ordna för vatten-, avlopp- och/eller dagvattenförsörjning.

Om kommunen vill besluta om VA-utbyggnad till ett nytt område, t.ex. till något av ovan beskrivna potentiella utbyggnadsområden, kan kommunen besluta om verksamhetsområde först. Avgift kan dock inte krävas av fastighetsägaren om det inte finns ett skyddsbehov enligt vattentjänstlagen eller om behovet kan tillgodoses bättre på annat sätt, dvs. genom enskild VA-anläggning eller gemensamhetsanläggning.

Verksamhetsområdets gränser beslutas av kommunfullmäktige och ofta tas beslutet i efterhand, dvs. när utbyggnad och anslutning redan skett. I Tomelilla har inte beslut att inrätta verksamhetsområde för anslutna fastigheter tagits i samma utsträckning som utbyggnaden skett, varför det finns en hel del områden som ännu inte formellt omfattas av verksamhetsområde. En del av dessa fastigheter är dock anslutna genom VA-avtal.

En översyn av utökningen av verksamhetsområde för redan anslutna fastigheter föreslås i VA-planens åtgärdsplan (del 4).

3.10 Kommunikation med fastighetsägare

Information om utbyggnadsområden samt kommunikation med fastighetsägare kommer att följa vanlig hantering och fastställs efter att hela VA-planen har beslutats politiskt.

4 Anslutning till kommunalt VA genom VA-avtal

Det finns möjlighet för vissa fastigheter utanför verksamhetsområdet och utanför de områden som finns med i kommunens utbyggnadsplan att ansluta sig till kommunalt VA genom VA-avtal. Oftast rör det sig om enstaka, fritt belägna fastigheter i relativt nära anslutning till befintligt verksamhetsområde.

En anslutning på detta sätt sker på frivillig grund genom att ett VA-avtal sluts mellan fastighetsägaren och kommunen. Därefter gäller kommunens Allmänna Bestämmelser för Vatten och Avlopp, ABVA.

Förutsättningarna för anslutning med VA-avtal är följande:

- Att anslutningen är ekonomiskt rimlig i förhållande till tjänsten (fastighetsägaren står själv för eventuella merkostnader).
- Att anslutningen är tekniskt lämplig med tanke på risken för stillastående dricksvatten och risken för svavelvätebildning i långa tryckavloppsledningar.
- Att servitutsavtal kan upprättas för de fastigheter vars mark behöver tas i anspråk (där ledning korsar annans mark).
- Att det finns tillräcklig kapacitet i befintligt, mottagande ledningsnät.
- Att det finns tillräcklig kapacitet i mottagande avloppsreningsanläggning.
- Att det finns tillräcklig kapacitet i vattenverk och distributionssystem som ska försörja fastigheten med dricksvatten.

Anslutning till den kommunala VA-anläggningen av fastigheter utanför kommunens verksamhetsområde sker på frivillig grund genom att ett VA-avtal sluts mellan fastighetsägaren och kommunen. De fastighetsägare som är intresserade av anslutning skickar in en intresseanmälan genom att fylla i en blankett som finns på kommunens hemsida.

Vid anslutning genom VA-avtal motsvarar anslutningsavgiften den specifika kostnad som utbyggnaden till fastighetsgränsen ger upphov till. Avgiften styrs alltså av de specifika förhållandena i varje enskilt fall, men kan i nuläget aldrig understiga VA-taxan.

Anläggningsavgiften täcker kostnaderna för anslutning av fastigheten till den allmänna VA-anläggningen och förbindelsepunkt upprättas normalt i fastighetsgräns. Av praktiska skäl kan man dock ibland behöva installera servisventil i annat läge än i fastighetsgräns. Fastighetsägaren bekostar själv ledningsdragning på den egna fastigheten och inkoppling till huset.

5 Utanför verksamhetsområde

5.1 Riktlinjer för bebyggelse utanför verksamhetsområde

Vid nya exploateringsområden ska, vid behov, detaljplan tas fram innan VA-utbyggnad genomförs. Nya exploateringsområden där en detaljplan ska tas fram, bör endast komma till stånd om kommunalt vatten- och spillvattenhantering kan tillhandahållas i området.

Vid nybebyggelse ska långsiktiga och hållbara lösningar tillämpas för dricksvatten-, spillvatten- och dagvattenhanteringen. Hänsyn ska tas till miljö, hälsa och ekonomi.

5.2 Krav på enskilda avloppsanläggningar

Ystad-Österlenregionens miljöförbund bedriver tillsyn av de enskilda avloppen och ansvarar för att Havs- och vattenmyndighetens allmänna råd samt miljöbalkens krav på enskilda avlopp efterlevs.

Miljöförbundet har som mål att senast 2022 ha ställt krav på åtgärder för alla de fastigheter med enskilt avlopp som bedömts som röda (saknar tillstånd, det finns ingen eller ej tillräcklig slamavskiljning och det saknas en efterföljande adekvat rening).

För att uppnå detta mål har miljöförbundet tagit fram en arbetsstruktur och tillsatt extra resurser som innebär att förbundet:

1. Ser över nuvarande register och uppdaterar dessa med relevant information samt kartlägger och beskriver vilken åtgärd som behöver utföras för att kunna göra en relevant bedömning.

Vidare görs en översyn av miljöförbundets fastighetsregister mot de register som det kommunalt upphandlade slamtömningsföretagen (ÖKRAB och Avfallsenheten) besitter för att få med alla fastigheter som annars kan falla bort.

2. Utför en riskbedömning enligt nedanstående modell:

Grönt avlopp = Då har du ett bra avlopp med aktuellt tillstånd från kommunen eller miljöförbundet. Ditt avlopp har liten miljöpåverkan och övergöder inte vattendrag, sjöar eller hav, eller förorenar grundvattnet. Anläggningen är inte äldre än 20 år.

Gult avlopp = Tillstånd från kommunen eller miljöförbundet finns men anläggningen är äldre än 20 år, bör prioriteras vid ett senare tillfälle. Kan behöva förbättring eller översyn.

Rött avlopp = Avloppsanläggningen saknar tillstånd. Det finns ingen eller ej tillräcklig slamavskiljning och det saknas en efterföljande adekvat rening.

3. Systematiskt skickar ut information och begäran om uppgifter till de fastigheter där relevant information saknas. När information inkommit används ovan modell igen och registret uppdateras.
4. I de fall det enskilda avloppet har bedömts som rött (olagligt) skickas ett rådbrev ut där fastighetsägaren informeras att inkomma med en ansökan (inom 3 månader) om att åtgärda sitt avlopp. I de fall denna ansökan uteblir kommer ett föreläggande att utfärdas.

Kartläggningen av statusen på det totala antalet enskilda avlopp i Tomelilla, Ystad och Simrishamn bedöms vara färdigställt i december 2019/januari 2020.

5.3 I väntan på kommunalt VA

Inom områden som kommer att få allmän VA-försörjning gäller vissa övergångsprinciper för fastigheter med enskild avloppsanläggning. Dessa övergångsprinciper fastställs av Ystad-Österlenregionens miljöförbund. En översikt redovisas i tabellen nedan.

Tabell 5-1 Handläggning inom område med planerad kommunal utbyggnad.

Åtgärd	Utbyggnad av kommunalt avlopp planerad. Område med stor risk för negativ påverkan på miljön från utsläpp av avloppsvatten.	Utbyggnad av kommunalt avlopp planerad. Område med normal risk för negativ påverkan på miljön från utsläpp av avloppsvatten.
	Planerad utbyggnad inom	Planerad utbyggnad inom
Ingen inventering Inga krav på åtgärd	2 år	5 år
Krav på åtgärd. Enklare kortsiktig lösning kan godtas	2-10 år	5-10 år
Krav på åtgärd. Normal åtgärd krävs	Mer än 10 år	Mer än 10 år

Områden med stor risk för negativ påverkan är t.ex. områden med höga utpekade värden som kan påverkas negativt av avloppsvatten, områden med samlad bebyggelse och större sammanlagd belastning.

Generellt ska en enskild avloppsanläggning ha fullgod rening av avloppsvatten fram till dess inkoppling till kommunalt avlopp sker. Om funktionen är bristfällig kan miljöförbundet förelägga om åtgärd ända fram till tidpunkten för anslutning till allmän anläggning. Åtgärder ska vara skäligen och anpassas till riskbild och tidpunkt för anslutning.

För dispenser gäller att varje enskilt ärende utreds i förhållande till kostnad för den enskilde fastighetsägaren och dess möjliga påverkan på hälsa och miljö. Varje enskilt ärende som utreds gällande dispenser utförs som förslag till beslut, varvid beslut sedan tas av miljöförbundets direktion.

5.4 Samordning mellan miljöförbund och VA-enhet

Det är kommunens ambition att samordning ska ske mellan VA-enheten och Ystad-Österlenregionens miljöförbund gällande åtgärdskrav för enskilda avlopp och inrättande av verksamhetsområden för kommunalt avlopp och/eller dricksvatten. Tjänstemän från respektive enhet håller regelbundet möten där planerade VA-utbyggnader samt status gällande inventerade enskilda avloppsanläggningar presenteras.

5.5 Principer för inlösen av enskilda avloppsanläggningar

Inlösen av enskild avloppsanläggning som blir onyttig till följd av kommunal VA-utbyggnad kan ske vid nyanslutning till den allmänna VA-anläggningen i enlighet med vattentjänstlagen §40.

Kommunen kan vid vissa tillfällen ersätta enskilda fastighetsägare med nyare enskilda avloppsanläggningar när kommunalt vatten och avlopp byggs ut enligt Lagen om allmänna vattentjänster. Inlösen kan bara bli aktuell om avloppsanläggningen inte får användas efter utbyggnaden av den allmänna vatten- och avloppsanläggningen.

Villkor för ersättning av enskilda avloppsanläggningar gäller enligt nedan:

- Fastigheten ska ingå i det VA-verksamhetsområde som fastställs av kommunfullmäktige.
- Anläggningen ska ha tillstånd som enskild avloppsanläggning (vara godkänd) och vara färdigställd enligt tillstånd.
- Anläggningen ska vara yngre än 10 år.
- Ersättningen utgår med maximalt avloppsandelen i anslutningsavgiften.
- Verifierade kostnader för material och arbete ersätts (uppvisande av kvitto krävs).
- Ersättning ges med 10 års avskrivningstid, dvs. om anläggningen är 6 år och 4 år kvarstår av värdet så utgår ersättning med 40 % av det ursprungliga värdet. Kan inte kostnader för anläggningen styrkas tillämpas en schablon för material och arbetskostnader.

Befintliga anläggningar och ledningsnät, som t.ex. anlagts som gemensamhetsanläggning och efter utbyggnad av kommunalt VA ska införlivas i den allmänna VA-anläggningen, ska värderas och inlösas genom sedvanligt inlösenförfarande.

6 Uppföljning och revidering

VA-planen ska tydligt visa kommunens planering för den framtida VA-verksamheten inom och utanför nuvarande verksamhetsområde. VA-planen ska dessutom hållas aktuell och ses över minst en gång varje mandatperiod eller i samband med revidering av översiktsplanen. Vid revidering av VA-planen ska nya förutsättningar, nya regelverk och lagstiftningar vägas in i planeringen.

De olika ingående delarna i VA-planen ska uppdateras när behov uppstår vilket innebär att vissa delar uppdateras oftare än andra.